

Communicatiestoornissen:

Hoe herken je ze en hoe ga je ermee om?

Dr. Marina Ruiter

Docent / Onderzoeker - Radboud Universiteit
Sprak- en Taalpatholoog / Logopedist – Sint Maartenskliniek

Radboud Universiteit Nijmegen

Inhoud

- (1) Overzicht diverse verworven communicatiestoornissen
- (2) Aanpassen aan de stoornis: *Willen* en/of *kunnen* ?
- (3) Inzet van e-health en apps
- (4) Conclusie

Het CVA-congres 25 september 2015

Marina Ruiter

2

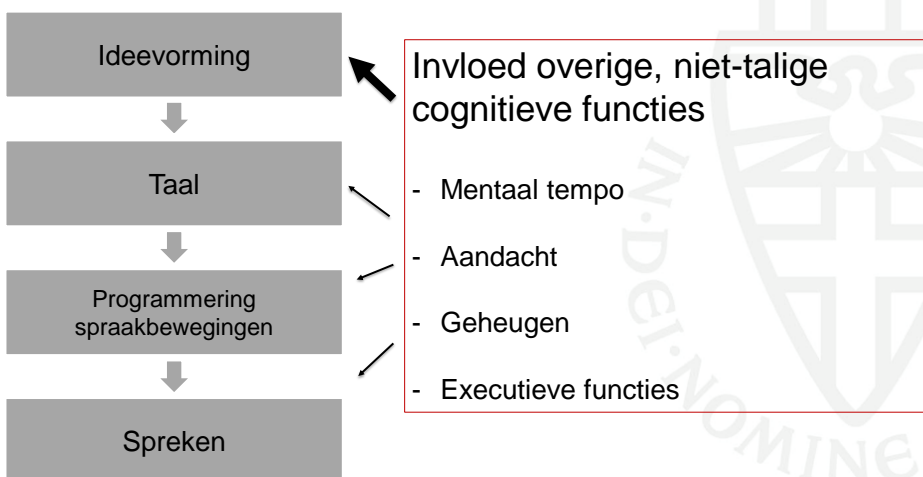
Radboud Universiteit Nijmegen

Globaal overzicht taal- en spraakproductie

Globaal overzicht taal- en spraakproductie

Executieve functies (EF)

De hogere controlefuncties van de hersenen

(‘luchtverkeersleiders’ v.h. brein)

Nodig voor het:

- plannen,
- initiëren,
- volhouden,
- evalueren,
- en bijsturen

van **bewust, doelgericht complex, niet-routinematig gedrag**

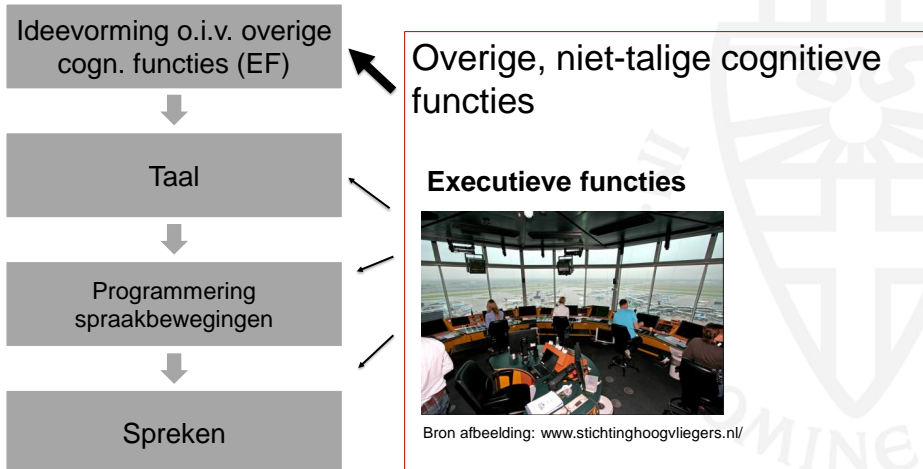
Bron afbeelding: www.stichtinghoogvliegers.nl/

Executieve functies (EF)

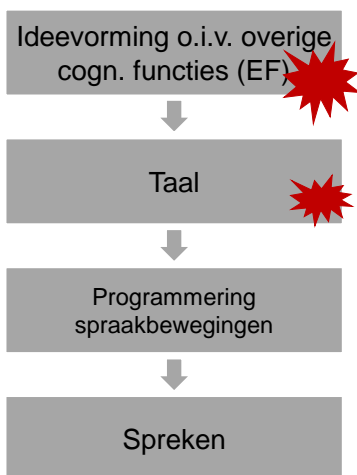
- Communicatie is sowieso doelgericht, complex gedrag
- EF des te meer nodig als om ‘blijvende verworven communicatiestoornissen heen’ gecommuniceerd moet worden
(bv. door communicatiehulpmiddel te gebruiken)
- EF dus nodig om je **zelfstandig, doeltreffend** en **vlot** aan te passen aan communicatieproblemen

Aanpassen aan de communicatiestoornis: *kunnen?*

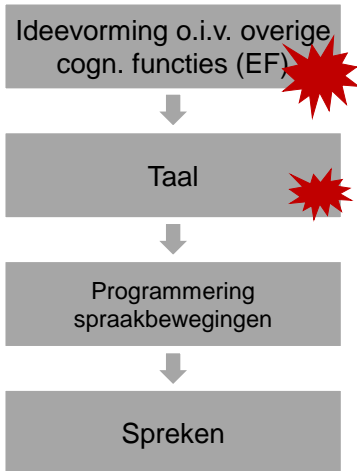
Rechtshemisferische taalstoornis I

Een verworven taalstoornis (meestal) veroorzaakt door hersenletsel in de niet-taaldominante hemisfeer

o.a. moeite met het formuleren, achterhalen en bijstellen van de communicatieve intentie

Rechtshemisferische taalstoornis II

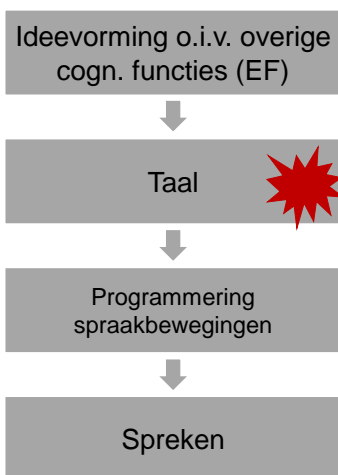

In praten en/of begrijpen moeite met:

- impliciete informatie: metaforen en ironische uitingen
- prosodie
- oogcontact

Conversatiestijl: o.a. onsamenhangend, breedsprakig, weinig informatief, niet *to-the-point*, associatief (uitweiden)

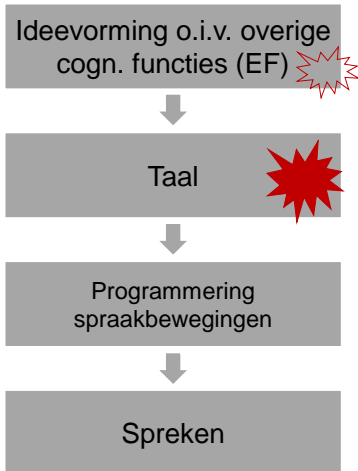
Afasie I

Afasie is een verworven taalstoornis (meestal) veroorzaakt door hersenletsel in de taaldominante hemisfeer

Het spreken, begrijpen van wat anderen zeggen, het lezen en/of het schrijven is in meer of mindere mate gestoord

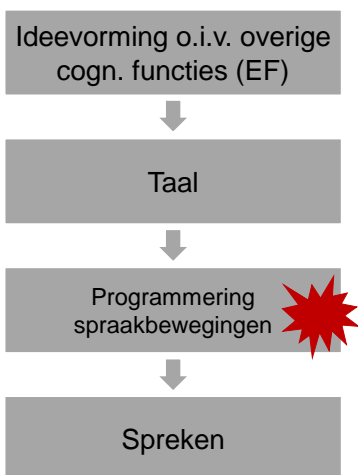
Afasie II

Niet-talige cognitieve functies nodig om 'om de afasie' heen te communiceren (compensatie)

Zelfstandige compensatie noodzakelijk om in chronische fase communicatief zelfredzaam te kunnen zijn

Spraakpraxie

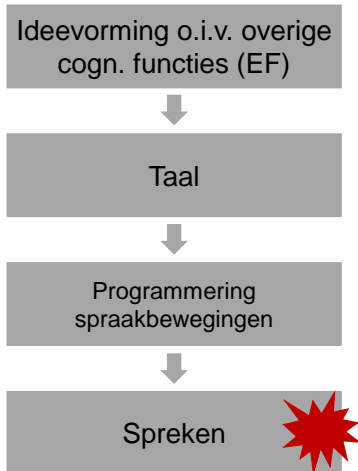
Spraak(taal)stoornis waardoor de planning en/of programmering van spraak gestoord is (McNeil et al., 2009)

[Spraakpraxie UMCG Centrum voor Revalidatie](#)

Bij bewust spreken moet de mond steeds naar de juiste bewegingen 'zoeken'

Effect: verminderde verstaanbaarheid en onvoorspelbare verhaspelingen

Dysartrie

Een spraakstoornis t.g.v. een aandoening in het centrale of perifere zenuwstelsel

De werking van één of meer spieren die betrokken zijn bij het spreken is hierdoor verstoord

Effect: (combinatie van) onduidelijke uitspraak, een te zachte en/of hese stem, eentonig of nasaal (door de neus) spreken

Aanpassen aan de communicatiestoornis

Hulpvraag: 'Ik wil weer leren praten zoals vroeger'

Volledig herstel niet altijd mogelijk

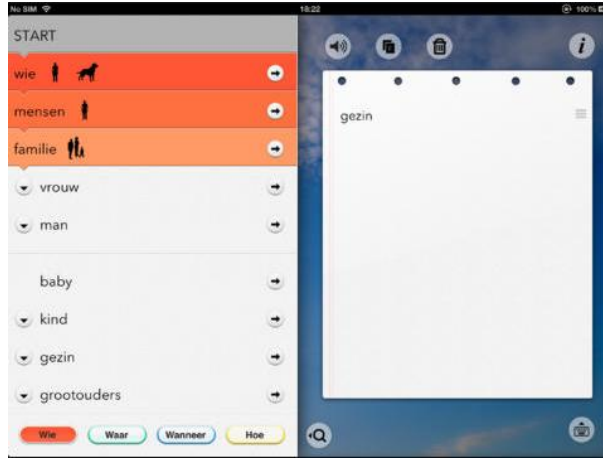
Dan 'om de communicatiestoornis heen leren praten' (=compensatie)

Deze compensatie vergt niet-routinematig, nieuwe gedrag

Dus, executieve functies

Aanpassen aan de communicatiestoornis: *willen?*

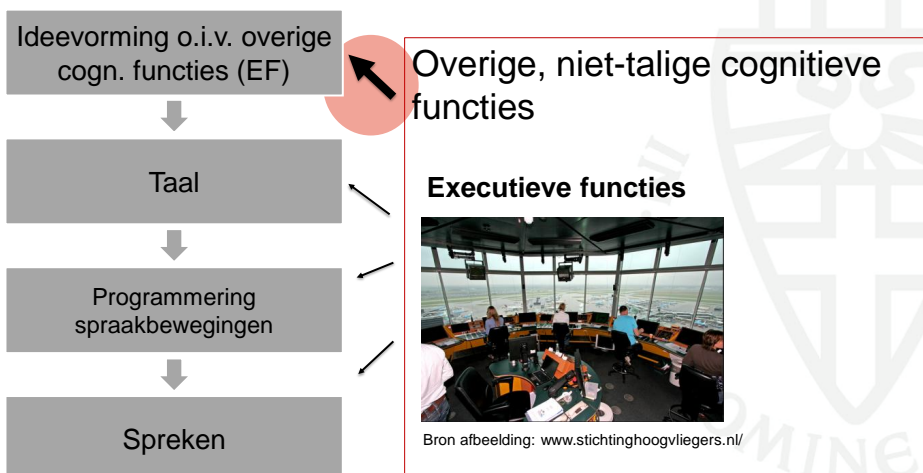
Digitale hulpmiddelen kunnen acceptatieproces faciliteren.

Gespreksboek app (AVN, 2013) voor mensen met afasie/spraakapraxie

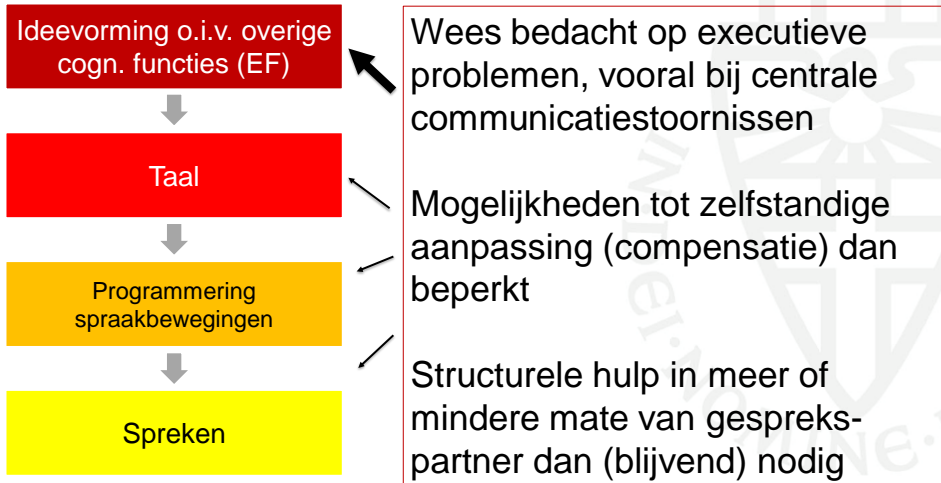
OF strategieën die iedereen wel eens gebruikt (bv. herhaling vragen, omschrijven)

Bron afbeelding: <https://itunes.apple.com/nl/app/gespreksboekite/id669963362?l=en&mt=8>

Aanpassen aan de communicatiestoornis: *kunnen?*

Aanpassen aan de communicatiestoornis: *kunnen?*

Conclusie

Observeer je tijdens de ADL dat **communicatiehulpmiddelen of – strategieën** geheel **niet, niet goed of niet vlot** worden ingezet?

Denk dan niet te snel ...

<http://community.boomerang.nl>

Conclusie

Observeer je tijdens de ADL dat **communicatiehulpmiddelen of – strategieën** geheel **niet, niet goed of niet vlot** worden ingezet?

... maar....

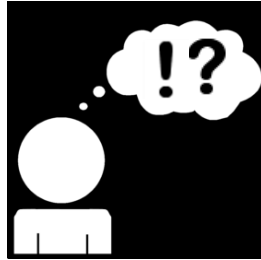
Aangepast naar <http://community.boomerang.nl>

Take home message

Communicatiehulpmiddelen en – strategieën niet, niet goed of niet vlot gebruikt binnen de ADL?

- Benoem het niet te snel als een acceptatieprobleem, maar wees bedacht op executieve stoornissen
- Deel je observaties binnen het multidisciplinaire team, met name met de neuropsycholoog en logopedist

Dank voor jullie aandacht!

www.sclera.be (pictogram adapted)

Voor meer informatie: M.Ruiter@let.ru.nl

(Audiovisuele opnames zijn uit deze versie verwijderd)

Het CVA-congres 25 september 2015

Marina Ruiter

21

Radboud Universiteit Nijmegen

